

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет управління, адміністрування та туризму
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Стан та перспективи розвитку рекреаційних послуг в Україні за матеріалами
ТОВ «ARDEN PALACE», Хмельницька обл., смт. Сатанів

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»

Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»

Освітня програма «Туризм»

Шифр 21065

Виконав: студент 4 курсу
група ТУР-21-1

Підпис

Микита РАДОМСЬКИЙ
Ініціали, прізвище

Керівник

Підпис

Оксана ГРИНДІЙ
Ініціали, прізвище

Нормоконтролер

Підпис

Оксана ГРИНДІЙ
Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:
Зав. кафедри
туризму та готельно-
ресторанної справи

Підпис

Ігор ЖУРБА
Ініціали, прізвище

16 06 2025 р.

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет управління, адміністрування та туризму
 Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи
 Рівень вищої освіти бакалавр
 Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»
 Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»
 Освітня програма Туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ

зав. кафедри туризму та
 готельно-ресторанної справи

Журба І. С.

16 06 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Радомський Микита Ігорович

Прізвище, ім'я, по батькові студента

- 1 Тема роботи Стан та перспективи розвитку рекреаційних послуг в Україні за матеріалами ТОВ «ARDEN PALACE», Хмельницька обл., смт. Сатанів
керівник роботи Гриндій Оксана Станіславівна
затверджена Наказом по університету від «07» лютого 2025 р. №23
 - 2 Строк подання студентом роботи на кафедру 2025 р.
 - 3 Вихідні дані до роботи: посібники, періодичні видання, статистичні звіти, Інтернет джерела
 - 4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити)
У першому розділі розглянути теоретичні основи поняття рекреаційна послуга, її види та класифікація, правове та нормативне регулювання. У другому розділі проаналізувати діяльність діяльності підприємства ТОВ «ARDEN PALACE», сферу рекреаційних послуг та оцінку основних рекреаційних послуг ТОВ «ARDEN PALACE». У третьому розділі розглянутим Проблеми та виклики реалізації рекреаційних послуг та запропонувати вдосконалення підходів до організації та надання рекреаційних послуг ТОВ «ARDEN PALACE».
 - 5 Перелік графічного матеріалу: Підходи до визначення поняття «рекреаційні послуги» різними науковцями; Класифікація рекреаційних послуг; Законодавчі акти, що регулюють рекреаційну сферу; Організаційній структурі ТОВ «ARDEN PALACE»; Аналіз основних фінансових показників ТОВ «ARDEN PALACE»; Аналіз основних показників стану сфери рекреаційних послуг в Україні; Основні послуги ТОВ «ARDEN PALACE».
5. Дата видачі завдання 05 05 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Назва етапу виконання ДР	Термін виконання етапу роботи	Примітка
1. Вибір теми і складання бібліографії	05.05.2025	<i>Виконано</i>
2. Вивчення стану проблеми за темою «Стан та перспективи розвитку рекреаційних послуг в Україні за матеріалами ТОВ «ARDEN PALACE», Хмельницька обл., смт. Сатанів», висвітлення її в науковій літературі, нормативних документах, мережі Інтернет	10.05.2025	<i>Виконано</i>
3. Збір фактичного матеріалу	15.05.2025	<i>Виконано</i>
4. Уточнення мети, завдань і обґрунтування концепції роботи	20.05.2025	<i>Виконано</i>
5. Вибір методів аналізу матеріалів. Попереднє формулювання гіпотез, припущень тощо. Обробка зібраного матеріалу	27.05.2025	<i>Виконано</i>
6. Виявлення тенденцій, схем розвитку проблемної ситуації, прогнозування та формулювання підходів до розв'язання проблеми	03.06.2025	<i>Виконано</i>
7. Підготовка тексту Основної частини роботи. Формулювання висновків за розділами	06.06.2025	<i>Виконано</i>
8. Підготовка тексту виступу та загальних висновків, проходження попереднього захисту	09.06.2025	<i>Виконано</i>
9. Підготовка тексту виступу та загальних висновків, проходження попереднього захисту	11.06.2025	<i>Виконано</i>
9. Здача роботи на кафедрі	13.06.2025	<i>Виконано</i>

Студент-дипломник

Рого
Підпис,

Микита РАДОМСЬКИЙ

Прізвище, ініціали

Керівник роботи

[Підпис]
Підпис

Оксана ГРИНДІЙ

Прізвище, ініціали

АНОТАЦІЯ

на кваліфікаційну роботу Радомський Микита Ігорович
Тема роботи Стан та перспективи розвитку рекреаційних послуг в Україні за матеріалами ТОВ «ARDEN PALACE», Хмельницька обл., смт. Сатанів
Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи
Науковий керівник старший викладач Гриндій О.С.
м. Хмельницький, 2025 р.

Кваліфікаційна робота виконана на ___ с., містить ___ таблиць, ___ рисунків, з перелік джерел посилань складається із ___ найменування, ___ додатків.

Актуальність роботи. У сучасних умовах, коли зростає потреба населення у якісному відпочинку, оздоровленні та відновленні життєвого тону, рекреаційні послуги набувають особливої ваги як складова частина соціальної інфраструктури та економіки. Водночас, санаторно-курортна галузь України стикається з низкою викликів: зміна пріоритетів споживачів, наслідки війни, економічна нестабільність, конкуренція з іноземними курортами, потреба в модернізації матеріально-технічної бази. Особливого значення це набуває в післявоєнний період, коли рекреаційна сфера може відігравати роль не лише у відновленні індивідуального здоров'я, а й у загальнонаціональному відродженні. Таким чином, дослідження перспектив розвитку рекреаційних послуг є своєчасним, теоретично обґрунтованим і має високу практичну цінність.

У першому розділі розглянули теоретичні основи поняття рекреаційна послуга, її види та класифікація, правове та нормативне регулювання.

У другому розділі проаналізували діяльність підприємства ТОВ «ARDEN PALACE», сферу рекреаційних послуг та оцінку основних рекреаційних послуг ТОВ «ARDEN PALACE».

У третьому розділі розглянули проблеми та виклики реалізації рекреаційних послуг та запропонували вдосконалення підходів до організації та надання рекреаційних послуг ТОВ «ARDEN PALACE».

Ключові слова: рекреаційні послуги, рекреаційна сфера, санаторно-курортна галузь, лікувально-оздоровчі послуги, мінеральні води, розміщення, аналіз, вдосконалення.

SUMMARY

for qualification work _____ Radomskyi Mykyta Igorovych _____
Topic of work The state and prospects for the development of recreational services in Ukraine based on materials from LLC "ARDEN PALACE", Khmelnytskyi region, Sataniv town

Specialty 242 "Tourism and Recreation"

Department of Tourism and Hotel and Restaurant Business

Scientific supervisor senior lecturer Hryndii O.S.

Khmelnytskyi, 2025

The qualification work is completed on ___ pages, contains ___ tables, ___ figures, the list of references consists of ___ names, ___ appendices.

Relevance of the work. In modern conditions, when the population's need for quality recreation, health improvement and restoration of vitality is growing, recreational services are gaining special importance as an integral part of social infrastructure and the economy. At the same time, the sanatorium and resort industry of Ukraine faces a number of challenges: changing consumer priorities, the consequences of the war, economic instability, competition with foreign resorts, the need to modernize the material and technical base. This becomes especially important in the post-war period, when the recreational sphere can play a role not only in restoring individual health, but also in national revival. Thus, the study of the prospects for the development of recreational services is timely, theoretically sound and has high practical value.

The first section examined the theoretical foundations of the concept of recreational service, its types and classification, legal and regulatory regulation.

The second section analyzed the activities of the enterprise LLC "ARDEN PALACE", the sphere of recreational services and the assessment of the main recreational services of LLC "ARDEN PALACE".

The third section examined the problems and challenges of implementing recreational services and proposed improving approaches to organizing and providing recreational services by ARDEN PALACE LLC.

Keywords: recreational services, recreational sphere, sanatorium and resort industry, medical and health services, mineral waters, placement, analysis, improvement.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ	10
1.1 Сутність поняття рекреаційна послуга	10
1.2 Види та класифікаційні ознаки рекреаційних послуг	13
1.3 Правове забезпечення діяльності у сфері рекреаційних послуг в Україні	16
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ ТОВ «ARDEN PALACEД»	19
2.1 Характеристика діяльності ТОВ «ARDEN PALACE»	19
2.2 Аналіз сфери рекреаційних послуг України	23
2.3 Оцінка основних рекреаційних послуг ТОВ «ARDEN PALACE»	27
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ У ТОВ «ARDEN PALACE»	30
3.1 Проблеми та виклики реалізації рекреаційних послуг, що стоять перед підприємством ТОВ «ARDEN PALACE»	30
3.2 Вдосконалення підходів до організації та надання рекреаційних послуг ТОВ «ARDEN PALACE»	33
ВИСНОВКИ	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	39

ВСТУП

У сучасних умовах, коли зростає потреба населення у якісному відпочинку, оздоровленні та відновленні життєвого тону, рекреаційні послуги набувають особливої ваги як складова частина соціальної інфраструктури та економіки. Водночас, санаторно-курортна галузь України стикається з низкою викликів: зміна пріоритетів споживачів, наслідки війни, економічна нестабільність, конкуренція з іноземними курортами, потреба в модернізації матеріально-технічної бази.

На сьогоднішній день існує значна кількість наукових досліджень, присвячених питанням розвитку рекреаційної сфери. Зокрема, важливий внесок у вивчення цієї проблематики зробили такі вчені, як Биркович В.І., Кифяк В.Ф., Матеш В.А., Сафігуліна В., Стечено Д.М., Уварова Г., Харічков С.А., Цибух В.І. та Цьохла С.Ю. Їхні наукові праці стали основою для формування понятійного апарату та висвітлення основних підходів до тлумачення терміна «рекреаційна послуга».

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю пошуку ефективних стратегій розвитку рекреаційних послуг в умовах трансформацій українського туристичного ринку, посилення уваги до питань фізичного і психоемоційного здоров'я населення, а також значення регіональних підприємств як драйверів місцевої економіки. Особливого значення це набуває в післявоєнний період, коли рекреаційна сфера може відігравати роль не лише у відновленні індивідуального здоров'я, а й у загальнонаціональному відродженні. Таким чином, дослідження перспектив розвитку рекреаційних послуг є своєчасним, теоретично обґрунтованим і має високу практичну цінність.

Метою дослідження є дослідити стан, проблеми та перспективи розвитку рекреаційних послуг у діяльності ТОВ «ARDEN PALACE» з метою обґрунтування напрямів удосконалення послуг підприємства в умовах сучасних викликів.

Виходячи з мети необхідно розкрити наступні завдання:

- розглянути сутність поняття рекреаційна послуга;
- представити види та класифікаційні ознаки рекреаційних послуг;
- розглянути правове та нормативне регулювання рекреаційної діяльності в Україні;
- охарактеризувати діяльність підприємства ТОВ «ARDEN PALACE»;
- проаналізувати сферу рекреаційних послуг України;
- оцінити основні рекреаційні послуги ТОВ «ARDEN PALACE»;
- проаналізувати проблеми та виклики реалізації рекреаційних послуг, що стоять перед підприємством ТОВ «ARDEN PALACE»;
- запровадити нові підходи для впровадження та реалізації рекреаційних послуг ТОВ «ARDEN PALACE»;

Об'єкт дослідження: Особливості та перспективи розвитку рекреаційних послуг у діяльності ТОВ «ARDEN PALACE».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні процес організації та розвитку рекреаційних послуг в Україні.

У процесі написання дипломної роботи було застосовано сукупність загальнонаукових і спеціалізованих методів дослідження, що забезпечили комплексний підхід до аналізу рекреаційної діяльності та перспектив її розвитку на регіональному рівні: загальнонаукові методи аналізу та синтезу – використані для систематизації наукової літератури, законодавчо-нормативної бази, економічної та статистичної інформації щодо рекреаційної галузі України; порівняльний аналіз – дав змогу визначити відмінності та спільні риси у розвитку рекреаційних послуг у різних регіонах України, а також оцінити позиціонування підприємства серед аналогічних закладів; економіко-статистичні методи – використовувалися для аналізу динаміки основних показників підприємства, таких як прибутковість, завантаженість номерного фонду, сезонні коливання попиту; графічні методи – дозволили наочно

представити результати дослідження за допомогою діаграм, графіків і таблиць, що підвищило рівень візуалізації та інтерпретації даних.

Наукова новизна дипломної роботи полягає у поєднанні теоретичного аналізу тенденцій розвитку рекреаційної сфери в Україні з практичним дослідженням діяльності конкретного об'єкта – ТОВ «ARDEN PALACE». У роботі вперше здійснено комплексну оцінку стану підприємства як елементу регіональної рекреаційної системи та визначено стратегічні напрями його розвитку з урахуванням сучасних викликів та споживчих запитів.

Основні положення та результати дослідження було апробовано шляхом впровадження елементів аналітичного блоку при проходженні виробничої практики на базі ТОВ «ARDEN PALACE» та практичного використання частини результатів у внутрішній аналітичній діяльності підприємства для підвищення якості обслуговування та розробки маркетингових стратегій.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

1.1 Сутність поняття рекреаційна послуга

У сучасній науковій та спеціалізованій літературі представлено велику кількість досліджень і методичних матеріалів, що присвячені питанням рекреаційної діяльності, її формування та розвитку. У цих працях відпочинок людини трактується як рекреація, а її дії, спрямовані на задоволення потреб у відновленні сил, лікуванні та відпочинку, розглядаються як рекреаційна діяльність. Національна економіка багатьох країн орієнтується на створення сприятливих умов для організації оздоровлення, дозвілля та підвищення працездатності населення. У державах, де вдало поєднуються природні ресурси, інфраструктура та соціальні умови, сформувалися розвинені системи, які об'єднують туризм, курортне лікування та відпочинок, відомі як рекреаційні комплекси [17].

Рекреаційна сфера, яка забезпечує надання послуг, пов'язаних зі зміною місця перебування, оздоровленням та організацією відпочинку, за оцінками фахівців, у ХХІ столітті стане потужним рушієм як національних, так і глобальної економіки [16].

Термін «рекреація» є близьким за змістом до поняття «туризм», проте має ширше значення. У перекладі з англійської «Recreation» означає дозвілля, розваги або відпочинок. Таким чином, рекреація розглядається як процес, що охоплює організацію відпочинку у вільний від роботи час. Крім того, рекреаційні послуги – це цілеспрямовано сформовані програми діяльності та сервісу, які функціонують на ринку як окремий вид послуг і мають споживчу цінність [18].

Отже, рекреаційна діяльність справляє прямий вплив на економічний розвиток як окремих регіонів, так і держави загалом через споживання

рекреаційних послуг. Водночас її непрямий ефект проявляється у пожвавленні суміжних сфер господарства, таких як транспорт, зв'язок, готельний і ресторанний бізнес, роздрібна торгівля, харчова промисловість, а також фінансовий і страховий сектори. Це сприяє покращенню економічного становища, створенню нових робочих місць – як постійних, так і сезонних. Крім того, зацікавленість у розвитку рекреаційної сфери стимулює приплив інвестицій, зокрема у вигляді капіталовкладень у регіональну інфраструктуру як з боку національних, так і зарубіжних інвесторів, що забезпечує додаткові економічні вигоди для країни [17].

Таблиця 1. 1 - Підходи до визначення поняття «рекреаційні послуги» різними науковцями

№	Автор / Джерело	Визначення поняття	Ключові аспекти
1	Мальська М.П. (2011) «Рекреаційна географія»	Рекреаційні послуги – це сукупність товарів і послуг, які надаються з метою задоволення потреб населення у відпочинку, оздоровленні, туризмі та дозвіллі.	Соціально-економічна орієнтація, комплексність, зв'язок із туризмом
2	Степаненко Б.І. (2014) «Рекреаційна справа»	Послуги, пов'язані з організацією вільного часу людини в межах природного, культурного чи штучного середовища з метою відновлення її фізичних та психічних сил.	Людиноцентризм, оздоровча функція
3	UNWTO (World Tourism Organization)	Recreational services are part of tourism services that include leisure, sport, cultural and wellness activities provided to travelers and local populations.	Міжнародний підхід, інтеграція з туризмом
4	Микуляк О.І. (2017) «Рекреаційна діяльність: менеджмент і маркетинг»	Рекреаційні послуги – це результат взаємодії рекреаційної інфраструктури, персоналу та споживача з метою створення комфортних умов для відпочинку.	Акцент на інфраструктурі й сервісі
5	Іванов С. В. (2020) у статті «Ринок рекреаційних послуг в Україні»	Це діяльність суб'єктів господарювання, спрямована на задоволення потреб у відпочинку, оздоровленні, екскурсіях та розвагах.	Ринкова природа, комерційна складова

Рекреаційні потреби є невід'ємною частиною загальної системи суспільних потреб і підпорядковуються її загальним законам розвитку. Їхнє формування та еволюція залежать від таких чинників, як збільшення обсягу

вільного часу, зміна його структури, а також трансформація способу життя людини в умовах науково-технічного прогресу. Саме ці потреби лежать в основі виникнення попиту на рекреаційні послуги, який відображає не лише бажання людини відпочити, але й її фінансову спроможність оплатити ці послуги. Тобто потреба набуває форми попиту лише за наявності купівельної спроможності. У результаті взаємодії між попитом з боку рекреантів і пропозицією рекреаційних підприємств формується рекреаційний продукт як завершена послуга або комплекс послуг.

Рекреаційний продукт безпосередньо орієнтований на споживача й відіграє важливу роль у формуванні ринкового середовища, охоплюючи ті сфери та галузі, які прямо чи опосередковано залучені до його створення.

Рекреаційна діяльність за своєю економічною природою подібна до інших видів господарської діяльності, проте її особливістю є специфічний кінцевий результат – рекреаційна послуга. У загальному розумінні послуга – це дія або вигода, яку одна сторона може надати іншій; вона має нематеріальний характер і, як правило, не призводить до володіння фізичним об'єктом.

Попит населення на рекреаційні послуги формується під впливом низки чинників, які можна умовно поділити на специфічні, універсальні та внутрішні.

Специфічні чинники впливають на якісне оновлення структури попиту, зумовлюючи його суттєві зміни. Такі чинники зазвичай активізуються в умовах глибоких трансформацій у способі життя населення, наприклад, при значних соціальних або технологічних змінах.

Універсальні чинники мають стабільний вплив на формування рекреаційного попиту незалежно від рівня економічного розвитку держави чи регіону. До них належать:

- економічні умови;
- соціально-політична ситуація;
- психологічні особливості;
- природно-кліматичні умови;
- національні традиції;

– професійні особливості населення.

У контексті впровадження ринкових відносин відбулося порушення класичної моделі впливу універсальних чинників на обсяг і структуру рекреаційного попиту. На передній план виходять регіональні чинники, дія яких варіюється залежно від адміністративно-територіального поділу, особливостей розвитку виробничих комплексів, діяльності окремих підприємств, галузевої специфіки, а також рівня доходів різних соціальних груп. Така диференціація потребує врахування локальних умов при плануванні та організації рекреаційної діяльності.

Отже, рекреаційна послуга являє собою будь-яку організовану діяльність або вигоду, що надається клієнту за межами його постійного місця проживання, на спеціально підготовлених територіях і у вільний час з метою відновлення фізичного та психоемоційного стану, задоволення інтересів у сфері спорту, оздоровлення, пізнання тощо. Ступінь задоволення рекреаційних потреб безпосередньо залежить від потенціалу виробництва рекреаційних послуг, який, у свою чергу, визначається сукупністю різноманітних чинників – економічних, соціальних, природно-ресурсних та інфраструктурних.

1.2 Види та класифікаційні ознаки рекреаційних послуг

Рекреаційні послуги є ключовим продуктом територіальних рекреаційних систем і належать до сектора послуг, який відіграє важливу роль в економіці країни. До складу рекреаційних послуг входять три основні компоненти:

- природні та культурні ресурси, що становлять основу рекреаційної пропозиції та приваблюють відвідувачів;
- інфраструктура, яка включає засоби розміщення, харчування, спортивні комплекси, зони відпочинку та інші об'єкти, що визначають можливий обсяг та якість послуг;

- фактор доступності, який обумовлюється транспортною інфраструктурою, якістю доріг і розташуванням рекреаційного центру щодо населених пунктів.

Сфера послуг має значне соціальне значення, оскільки сприяє ефективному використанню дозвілля та є важливим критерієм рівня життя та соціального добробуту. Рекреаційний сектор охоплює діяльність, пов'язану не лише з організацією туристичних поїздок, а й з відпочинком, оздоровленням, лікуванням, проведенням екскурсій та різноманітних дозвіллевих заходів. Водночас ця сфера досі не виділена як окрема, чітко структурована галузь економіки [18].

Щоб визначити специфіку рекреаційних послуг, слід провести їх розподіл за класифікаційними ознаками (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 - Класифікація рекреаційних послуг

Ознаки	Види рекреаційних послуг
Залежно від видів діяльності рекреантів і часового обмеження на їх здійснення	Туристські послуги Екскурсійні послуги Культурно-дозвіллеві послуги Послуги курортно-профілактичного лікування та оздоровлення
За функціональним призначенням	Курортно-лікувальні та профілактично-оздоровчі послуги Культурно-пізнавальні та культурно-розважальні послуги Культурно-освітні та розвиваючі послуги Спортивно-оздоровчі послуги Послуги організації професійно-ділової рекреації Послуги організації любительського мисливства, рибальства Послуги організації сільського (зеленого) туризму Розважальні послуги
За загальними ознаками	Лікувальні-профілактичні Спортивно-оздоровчі Пізнавально-культурні Торгівельно-побутові
Залежно від задіяння у рекреаційній та інших сферах господарства	Цільові послуги Нецільові послуги
За фінансовими витратами	Платні послуги Безкоштовні послуги Послуги з повною оплатою Послуги з частковою оплатою

Рекреаційні послуги можна класифікувати залежно від типу діяльності відпочивальників (рекреантів) та тривалості часу, необхідного для їх надання [18]:

1 Туристичні послуги – надаються суб'єктами туристичної індустрії, такими як туроператори та турагенти, з метою організації подорожей

тривалістю понад 24 години, обов'язковою умовою яких є ночівля в місці перебування.

2 Екскурсійні послуги – мають тривалість до однієї доби, не передбачаючи ночівлі, й орієнтовані на ознайомлення з об'єктами культурної чи природної спадщини.

3 Культурно-дозвіллеві послуги – здійснюються в межах кількох годин вільного часу впродовж доби або 1-2 днів у межах тижня. Вони спрямовані на задоволення культурних, духовних та інтелектуальних потреб особистості.

4 Послуги з оздоровлення та профілактичного лікування на курортах – забезпечують фізичне й психологічне відновлення, підтримку та покращення здоров'я, відповідаючи режимам вільного часу різної тривалості: добового, тижневого або сезонного.

Рекреаційні послуги можна диференціювати за їх функціональним призначенням на такі основні категорії:

1 Курортно-лікувальні та оздоровчо-профілактичні – передбачають надання медичних процедур спеціалізованим персоналом у санаторіях, пансіонатах, будинках відпочинку та аналогічних закладах.

2 Культурно-пізнавальні та розважально-культурні – включають організацію екскурсій, що проводяться гідями, перекладачами, а також діяльність працівників закладів культури – акторів, музикантів, працівників музеїв тощо.

3 Культурно-освітні та навчально-розвивальні – охоплюють діяльність бібліотекарів, керівників секцій, клубів, студій та викладачів освітніх програм, що спрямовані на розвиток інтелектуальних здібностей і культурного рівня населення.

4 Спортивно-оздоровчі – включають організацію активного дозвілля, що проводиться інструкторами з різних видів туризму (водного, гірського, кінного тощо), а також тренерами та організаторами спортивних заходів на спеціалізованих майданчиках.

5 Організація професійно-ділового відпочинку – це послуги, пов’язані з організацією виставок, бізнес-форумів, конференцій і тематичних екскурсій на виробничі об’єкти.

6 Любительське мисливство та риболовля – послуги, що передбачають участь єгерів, рибалок, працівників мисливських та рибних господарств у проведенні відповідних заходів.

7 Сільський (зелений) туризм – послуги, які зазвичай надаються власниками приватних садіб у сільських районах, що забезпечують умови для відпочинку на природі.

8 Розважальні послуги – охоплюють діяльність обслуговуючого персоналу розважальних закладів, таких як дискотеки, кафе, бари, парки атракціонів тощо.

Окрім функціонального поділу, рекреаційні послуги також класифікуються за рівнем витрат на їх отримання:

1 Платні послуги – ті, що передбачають фінансову компенсацію з боку споживача.

2 Безкоштовні послуги – що надаються без прямої оплати, часто за рахунок бюджету або у межах соціальних програм.

Отже, визначення класифікаційних ознак рекреаційних послуг дозволяє глибше зрозуміти їхню специфіку та формувати ефективні системи управління у рекреаційній сфері.

1.3 Правове забезпечення діяльності у сфері рекреаційних послуг в Україні

Правове регулювання у сфері рекреаційних послуг є однією з ключових умов їхнього ефективного функціонування та розвитку. Зважаючи на багатокomпонентний характер рекреаційної діяльності, вона регулюється

нормами екологічного, земельного, туристичного, санітарного та адміністративного права. Сучасна нормативно-правова база створює умови для збалансованого розвитку рекреаційних територій із дотриманням вимог екологічної безпеки, соціальної відповідальності та економічної доцільності.

Правове регулювання рекреаційної діяльності здійснюється на підставі Земельного Кодексу України, Господарського та Цивільного Кодексу України, Податкового Кодексу України, Законів України «Про туризм», «Про курорти», «Про природно-заповідний фонд України».

Основу правового забезпечення рекреаційної діяльності становить Конституція України, яка гарантує кожному громадянину право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відпочинок. Саме на цих засадах вибудовується спеціальне галузеве законодавство.

Основні законодавчі акти, що регулюють рекреаційну сферу, розглянемо за допомогою таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 - Законодавчі акти, що регулюють рекреаційну сферу

Законодавчі акти	Регулювання
Закон України «Про туризм» [8]	визначає правові, організаційні, соціальні та економічні засади діяльності у сфері туризму, включно з рекреаційними послугами. У ньому встановлено вимоги до туристичних об'єктів, суб'єктів туристичної діяльності, а також класифікацію туристичних ресурсів ²
Закон України «Про природно-заповідний фонд України» [7]	що регламентує режим використання територій та об'єктів, які можуть мати рекреаційне призначення. Встановлюється поділ територій на категорії природоохоронного та рекреаційного використання, з чітким дотриманням природоохоронних режимів ³
Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [6]	фіксує обов'язок суб'єктів рекреаційної діяльності дотримуватись природоохоронних норм, проводити екологічну експертизу проєктів та уникати негативного впливу на екосистеми ⁴
Земельний кодекс України [10]	передбачає використання земель рекреаційного призначення (глава 16), а саме для організації місць масового відпочинку, оздоровлення, туризму. Законодавчо закріплюється право органів державної влади та місцевого самоврядування регулювати порядок надання земельних ділянок для рекреаційних потреб ⁵ .

Водний кодекс України [2]	має безпосереднє значення для рекреаційної діяльності, оскільки водні ресурси часто є центральним елементом об'єктів відпочинку. У статтях 47 та 59 передбачено правила використання водних об'єктів у рекреаційних цілях, а також регулювання прибережних захисних смуг ⁶ .
Закон України «Про курорти» [5]	надає визначення курортів як територій з особливими природними лікувальними ресурсами та регулює порядок їх використання, зокрема санаторно-курортного лікування та рекреації ⁷ .

Доповнює законодавчу базу система підзаконних нормативно-правових актів, включаючи:

Постанови Кабінету Міністрів України, які конкретизують механізми реалізації положень законів, зокрема щодо класифікації закладів відпочинку, порядку ведення державного реєстру туристичних ресурсів, а також переліку курортних територій [21].

Державні будівельні норми (ДБН), які визначають вимоги до розміщення, проєктування та експлуатації об'єктів рекреаційного призначення, з урахуванням містобудівної, санітарної та екологічної безпеки [3].

На рівні місцевого самоврядування приймаються регіональні програми розвитку туризму та рекреації, якими затверджуються конкретні заходи зі створення рекреаційної інфраструктури, зон відпочинку, благоустрою прибережних територій тощо. Місцеві органи також мають право встановлювати спеціальні режими використання територій з рекреаційним потенціалом відповідно до екологічних і соціальних умов регіону.

Таким чином, правове регулювання рекреаційної діяльності в Україні є багаторівневим і міжгалузевим. Однак, на сучасному етапі постає потреба в систематизації законодавства, усуненні нормативних колізій, а також імплементації європейських стандартів у сфері сталого розвитку рекреаційних територій.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ ТОВ «ARDEN PALACE»

2.1 Характеристика діяльності ТОВ «ARDEN PALACE»

ТОВ «ARDEN PALACE» – це сучасний рекреаційно-оздоровчий комплекс, розташований у курортному селищі Сатанів Хмельницької області, в екологічно чистій зоні Поділля, на території історичного курорту «Сатанів». Підприємство поєднує санаторно-курортні традиції з елементами готельного сервісу, медичної реабілітації та SPA-туризму, що робить його конкурентоспроможним на національному ринку рекреаційних послуг [20].

В організаційній структурі ТОВ «ARDEN PALACE» виділяються декілька ключових функціональних блоків, які представлені на рисунку 2.1.

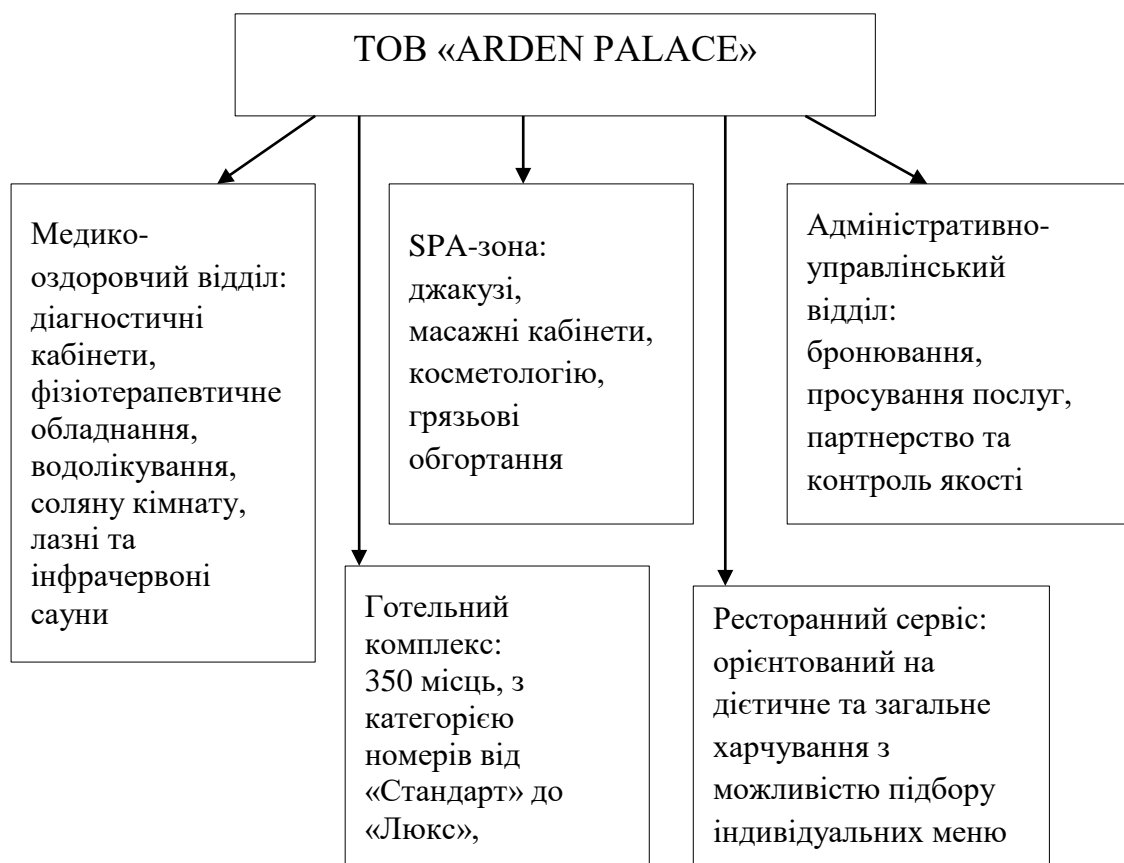

Рисунок 2.1 - Організаційній структурі ТОВ «ARDEN PALACE»

Структурна модель підприємства є інтегрованою: вона одночасно обслуговує відвідувачів санаторного профілю, туристів вихідного дня, корпоративних клієнтів та сімейні групи, що сприяє стійкості попиту протягом року.

Далі розглянемо аналіз основних фінансових показників ТОВ «ARDEN PALACE» за останні три роки для кращого розуміння стану даного підприємства (таблиця 2.1).

Таблиці 2.1 – Аналіз основних фінансових показників ТОВ «ARDEN PALACE» на протязі 2022-2024 років [24]

Показники	Дані по роках, тис. грн			Зміна показників	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2023-2022	2024-2023
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	821	255760	385986	254939	130226
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	504	226824	260421	226320	33597
Валовий: прибуток	317	28936	125565	28619	96629
Інші операційні доходи	74063	14956	85141	-59107	56205
Адміністративні витрати	4837	11255	24957	6418	13702
Витрати на збут	86	5716	5415	5630	-301
Інші операційні витрати	21834	7453	39204	-14381	31751
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	47623	19468	141130	-28155	121662
Інші фінансові доходи	416722,00	29005	11393	-387717	-17612
Інші доходи	96969,00	55222	60654	-41747	5432
Фінансові витрати	268173,00	122699	155672	-145474	32973
Інші витрати	636596,00	169491	293108	-467105	123617
збиток	343455,00	188495	235603	-154960	47108
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
збиток	343455	188495	235603	-154960	47108

За даними таблиці видно, що упродовж трьох років спостерігається значне зростання чистого доходу. Так у 2022 році – лише 821 тис. грн, що свідчить про фактичну або майже повну відсутність господарської діяльності

або її незначний масштаб (можливо, це був стартовий рік або рік кризи). У 2023 році – 255760 тис. грн: зростання більш ніж у 311 разів, що свідчить про активізацію діяльності та вихід підприємства на ринок. А у 2024 році – 385986 тис. грн, тобто приріст на 51% порівняно з 2023 роком, що свідчить про стабільне зростання.

Вартість реалізованих послуг також зросла: з 504 тис. грн (2022) до 226824 тис. грн (2023) і 260 тис. грн (2024). У 2024 році темпи зростання собівартості становлять лише 15% порівняно з 2023 роком, що нижче темпів зростання доходу. Це позитивний показник, оскільки маржинальність покращується.

Валовий прибуток у 2022 році – 317 тис. грн, у 2023 – 28 936 тис. грн, а у 2024 – вже 125 565 тис. грн. Приріст валового прибутку у 2024 році порівняно з 2023 – на 334%, що свідчить про підвищення ефективності основної діяльності.

Операційний прибуток у 2024 році становив 141130 тис. грн, що в 7,25 разів більше, ніж у 2023 році (19 468 тис. грн). Це свідчить про оптимізацію операційних витрат або ефективніше управління ресурсами.

Інші фінансові доходи у 2022 році становили 416 722 тис. грн, що аномально високе значення, можливо, пов'язане з одноразовими надходженнями або переоцінкою активів. У наступні роки цей показник знизився до 29005 тис. грн (2023) та 11393 тис. грн (2024).

Натомість інші витрати лишаються дуже високими: 169 491 тис. грн (2023) і 293 108 тис. грн (2024), що значно перевищує операційний прибуток.

У 2022-2024 роках компанія працює з від'ємним фінансовим результатом – тобто зі збитком, а саме у 2022 році – 343455 тис. грн збитку; у 2023 – 188495 тис. грн збитку; у 2024 – 235603 тис. грн збитку. Хоча прибуток від основної діяльності у 2024 році значний, загальні збитки спричинені надмірними фінансовими та іншими витратами, що можуть включати амортизацію, боргові зобов'язання, втрати від інвестицій тощо.

ТОВ «ARDEN PALACE» у 2021–2023 роках активно нарощувало кадровий потенціал, що свідчить про фазу активного зростання підприємства.

Проте у 2024 році спостерігається тенденція до оптимізації чи скорочення персоналу, що може вказувати на перехід до ефективнішої моделі управління або реакцію на зовнішні економічні виклики (рисунок 2.2).

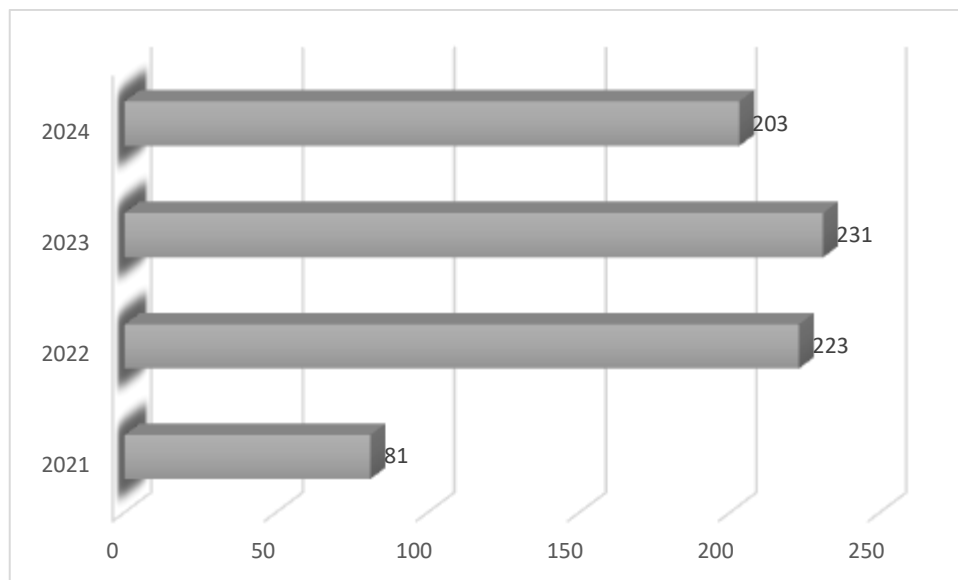

Рисунок 2.2 – Аналіз зміни персоналу ТОВ «ARDEN PALACE» на протязі 2021-2014 рр.

У 2022 році чисельність персоналу різко зросла до 223 осіб, тобто майже в 2,75 рази порівняно з попереднім роком. Це може було пов'язано з розширенням обсягів діяльності, введенням нових послуг, відкриттям додаткових об'єктів та зростанням попиту на оздоровчі та туристичні послуги в регіоні. У 2023 році зростання чисельності персоналу продовжилося, хоч і більш помірними темпами – до 231 особи. Така динаміка свідчить про стабілізацію операційної діяльності на розширеному рівні. У 2024 році відбулося скорочення штату до 203 працівників (–12,1% порівняно з 2023 роком), що було пов'язано з оптимізацією витрат підприємства та загальним зменшенням обсягів обслуговування у зв'язку з кризовими явищами в економіці країни.

Отже, ТОВ «ARDEN PALACE» демонструє динамічне зростання доходу та валового прибутку, що свідчить про зростаючий попит на його послуги та правильний напрям розвитку. Водночас значні загальні збитки свідчать про

серйозні фінансові ризики, пов'язані з високими фінансовими витратами, великим обсягом інших витрат або неефективністю позареалізаційної діяльності.

2.2 Аналіз сфери рекреаційних послуг в Україні

Рекреаційна сфера є важливою складовою соціально-економічної системи держави, оскільки забезпечує відновлення фізичних і психологічних ресурсів населення, формує туристичну привабливість територій та стимулює розвиток суміжних галузей. В Україні цей сегмент має високий потенціал розвитку, зважаючи на багатство природних ресурсів, історико-культурну спадщину та вигідне географічне положення.

Рекреаційні послуги в Україні охоплюють такі основні напрями [19]:

1 Курортно-оздоровчі послуги, зосереджені у традиційних рекреаційних центрах (Трускавець, Моршин, Східниця, Сатанів, Берегове, Хмільник тощо), де функціонують санаторії, пансіонати, оздоровчі комплекси.

2 Туристичні та екскурсійні послуги, які надають туристичні агенції, екскурсійні бюро, туроператори, зокрема в Карпатському регіоні, на узбережжі Чорного та Азовського морів, у містах з історико-культурною спадщиною (Київ, Львів, Кам'янець-Подільський, Чернівці).

3 Культурно-дозвіллеві та розважальні послуги, представлені закладами культури, кінотеатрами, театрами, розважальними центрами, парками, фестивалями тощо.

4 Сільський (зелений) туризм, який набуває популярності у Закарпатській, Івано-Франківській, Полтавській, Чернівецькій областях та дозволяє інтегрувати локальні громади в рекреаційну економіку.

Найбільш розвиненими регіонами з точки зору рекреаційного потенціалу є:

1 Карпатський регіон – природні ресурси, можливості для активного туризму та відпочинку, велика кількість об'єктів гірськолижної інфраструктури.

2 Причорномор'я – морське узбережжя з пляжними та курортними зонами.

3 Поділля та Полісся – санаторно-курортна спеціалізація, зокрема на лікувальних водах, торфах і мінеральних грязях.

4 Центральні регіони – культурно-пізнавальний туризм, ділова рекреація, міський туризм.

Незважаючи на цей потенціал, міжрегіональна нерівномірність розвитку рекреаційної інфраструктури залишається проблемою. Частина рекреаційних зон має недостатній рівень інвестицій, слабо розвинену логістику, застарілі засоби розміщення і обмежений спектр послуг.

За даними Державної служби статистики України, упродовж останніх років спостерігається нестабільна динаміка надання рекреаційних послуг. Зниження туристичної активності внаслідок пандемії COVID-19 та військової агресії Росії призвело до скорочення обсягів внутрішнього і в'їзного туризму. Водночас внутрішній туризм у 2023-2024 роках поступово відновлюється, зростає попит на сільський туризм, короткостроковий відпочинок, оздоровчі та екскурсійні послуги [4].

Для вивчення стану та тенденцій у сфері рекреаційних послуг в Україні було проаналізовано три ключові показники: кількість внутрішніх туристів, надходження до бюджету від рекреаційних послуг та кількість діючих санаторіїв (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз основних показників стану сфери рекреаційних послуг в Україні

Показник	2019	2021	2023	Зміна (2019– 2021)	Зміна (2021– 2023)	Зміна (2019– 2023)
Кількість внутрішніх туристів, млн осіб	13,6	7,2	9,8	–6,4 млн (–47,1%)	+2,6 млн (+36,1%)	–3,8 млн (–27,9%)
Надходження до бюджету від рекреаційних послуг, млрд грн	12,1	7,5	10,4	–4,6 млрд (–38,0%)	+2,9 млрд (+38,7%)	–1,7 млрд (–14,0%)
Кількість діючих санаторіїв	524	403	417	–121 (–23,1%)	+14 (+3,5%)	–107 (–20,4%)

У 2021 році спостерігалось значне зниження кількості внутрішніх туристів – майже на 47% у порівнянні з 2019 роком. Основними причинами такого падіння стали пандемія COVID-19, обмеження на пересування та зниження купівельної спроможності населення.

У 2023 році показник почав відновлюватися – зростання на 36,1% порівняно з 2021 роком. Це свідчить про часткове відновлення довіри до внутрішніх подорожей, зокрема завдяки розвитку короткострокових турів, сільського та лікувального туризму в безпечних регіонах країни.

Аналогічна динаміка спостерігається у фінансових показниках: падіння у 2021 році на 38% від рівня 2019 року, що пояснюється скороченням туристичного потоку та зниженням попиту на платні послуги.

У 2023 році відбулося значне зростання надходжень на 38,7%, що може бути пов'язано з активізацією внутрішнього туризму, покращенням якості послуг у деяких регіонах і частковим оновленням інфраструктури.

Зменшення кількості санаторно-курортних закладів на 23,1% у 2021 році свідчить про складну ситуацію в галузі, пов'язану з фінансовими труднощами, недостатністю державної підтримки та низькою рентабельністю.

Незначне зростання в 2023 році (+3,5%) може свідчити про поступове відновлення функціонування частини закладів або відкриття нових об'єктів у регіонах, де не ведуться активні бойові дії.

У результаті проведеного аналізу стану та динаміки розвитку рекреаційних послуг в Україні можна зробити висновок, що ця сфера

залишається важливою, але недостатньо реалізованою складовою соціально-економічного потенціалу держави. Незважаючи на багаті природні ресурси, розмаїття ландшафтів, історико-культурну спадщину та вигідне географічне розташування, рекреаційна галузь в Україні розвивається нерівномірно й часто не відповідає сучасним вимогам до якості, безпеки та різноманітності послуг.

Динаміка статистичних показників свідчить про глибокий вплив зовнішніх факторів на галузь. У період 2020-2021 років, що припав на пандемію COVID-19, відбулося різке зниження кількості внутрішніх туристів, зменшення бюджетних надходжень від рекреаційної діяльності та скорочення кількості функціонуючих санаторіїв. Проте вже у 2023 році намітилися ознаки поступового відновлення. Так, спостерігається зростання кількості туристів, а також фінансових надходжень, що може свідчити про підвищення активності у внутрішньому туризмі та переорієнтацію споживачів на локальні туристичні продукти, доступні у межах країни [4].

Особливу увагу заслуговує позитивна динаміка в секторі сільського (зеленого) туризму, короткострокового відпочинку, оздоровлення в умовах, що не потребують значних фінансових витрат і гарантують відносну безпеку. Це свідчить про зміну споживчих пріоритетів у бік простих, доступних і гнучких форм рекреації, що, у свою чергу, вимагає переосмислення підходів до управління галуззю.

Попри певне пожвавлення, слід визнати, що структура рекреаційних послуг усе ще характеризується високим ступенем зношеності інфраструктури, нестачею сучасного обладнання та сервісів, фрагментарністю організаційних моделей. До того ж, відсутність комплексних державних програм підтримки, інституційної координації та стратегічного бачення розвитку рекреаційної сфери стримує реалізацію її потенціалу.

Отже, для стабілізації та довгострокового розвитку рекреаційних послуг в Україні необхідним є впровадження системного підходу, що включає: інвестиції в оновлення інфраструктури, підтримку малого та середнього бізнесу в рекреаційних зонах, активну промоцію внутрішнього туризму, а також

розробку регіональних програм розвитку з урахуванням локальних особливостей і потреб населення. Лише в умовах цілеспрямованої державної політики та партнерства з приватним сектором можливо забезпечити сталий розвиток рекреаційної галузі як одного з пріоритетних напрямів національної економіки та важливого чинника підвищення якості життя громадян.

2.3 Оцінка основних рекреаційних послуг ТОВ «ARDEN PALACE»

Рекреаційна діяльність ТОВ «ARDEN PALACE», розташованого в смт Сатанів Хмельницької області, є прикладом функціонування сучасного рекреаційного підприємства, орієнтованого на надання комплексних послуг у сфері оздоровлення, відпочинку та дозвілля. Підприємство об'єднує у своїй діяльності декілька функціональних напрямів рекреаційних послуг, що дозволяє задовольнити широкий спектр потреб рекреантів – від фізичного та психологічного відновлення до культурно-дозвіллевих запитів.

Основу послуг ТОВ «ARDEN PALACE» складає курортно-оздоровча діяльність. Підприємство пропонує послуги з профілактичного та санаторно-курортного лікування, з використанням природних лікувальних ресурсів регіону – мінеральних вод, лікувальних грязей, а також кліматотерапії. До складу рекреаційної інфраструктури входить сучасний медичний центр, де працюють кваліфіковані фахівці, зокрема лікарі-фізіотерапевти, кардіологи, невропатологи та інші. Перелік процедур включає гідротерапію, інгаляції, грязелікування, масажні та фізіотерапевтичні сеанси. Саме ця послуга є однією з найбільш затребуваних серед клієнтів, оскільки підприємство активно позиціонує себе як оздоровчий комплекс, що забезпечує високий рівень медичного супроводу та індивідуальний підхід до кожного відпочивальника [20].

Другий важливий напрям діяльності – послуги з тимчасового розміщення і харчування, які забезпечують комфортне перебування відвідувачів на території комплексу. «ARDEN PALACE» має декілька категорій номерного фонду – від стандартних номерів до апартаментів класу «люкс», що дає змогу охопити різні цінові сегменти споживачів. Харчування організовано відповідно до дієтичних рекомендацій, що відповідає специфіці оздоровчої програми. Водночас для гостей також доступне ресторанне обслуговування зі стравами традиційної української та європейської кухонь [20].

Варто зазначити, що підприємство надає послуги культурно-дозвіллевого характеру. Для гостей організовуються вечори живої музики, кінопокази, культурні заходи, майстер-класи, екскурсії до історико-культурних пам'яток Поділля, а також тури до заповідника «Медобори». Це дозволяє не лише урізноманітнити відпочинок, а й підвищити привабливість перебування у санаторно-курортному комплексі з точки зору пізнавального туризму. Таким чином, відпочинок поєднує як лікувальні, так і естетико-культурні аспекти, що розширює цільову аудиторію підприємства.

Окрему нішу займають спортивно-оздоровчі послуги, серед яких варто виділити тренажерний зал, критий басейн, йога-студію, фітнес-програми та заняття на свіжому повітрі. Такі послуги дозволяють інтегрувати активні форми рекреації у загальний відпочинковий процес. У період літнього сезону популярності набувають прогулянки екологічними маршрутами, скандинавська ходьба, піші тури, які сприяють як фізичній активності, так і емоційному розвантаженню [20].

Таблиця 2.4 – Основні послуги ТОВ «ARDEN PALACE»

№	Напрямок послуг	Перелік конкретних послуг
1	Оздоровчі та лікувально-профілактичні	- гідротерапія - грязелікування - фізіотерапія - масажі - інгаляції - консультації лікарів
2	Послуги розміщення та харчування	- проживання (стандарт, комфорт, люкс)

		- дієтичне харчування - ресторанне обслуговування
3	Культурно-дозвіллеві	- тематичні вечори - перегляди фільмів - екскурсії до природних та історичних об'єктів - майстер-класи
4	Спортивно-оздоровчі	- тренажерний зал - басейн - фітнес-програми - йога - скандинавська ходьба - піші прогулянки
5	Додаткові послуги	- трансфер - бронювання екскурсій - інтернет, паркінг - конференц-сервіс (за запитом)

Згідно з внутрішніми аналітичними звітами підприємства, найбільшим попитом користуються саме оздоровчі та проживально-харчові послуги. У 2023 році частка клієнтів, що проходили оздоровчі програми, становила близько 60% загального потоку, тоді як послуги дозвілля та екскурсійного супроводу охоплювали близько 30%, а спортивні активності – решту 10%. Це свідчить про чітко виражену медико-оздоровчу спеціалізацію комплексу при збереженні мультифункціонального підходу до організації відпочинку [20].

Таким чином, діяльність ТОВ «ARDEN PALACE» у сфері рекреаційних послуг можна охарактеризувати як комплексну та конкурентоспроможну. Підприємство гармонійно поєднує лікувальний, оздоровчий, культурний і спортивний напрями, що забезпечує широке охоплення аудиторії та стале функціонування на ринку. Водночас для підвищення ефективності діяльності доцільно зосередити увагу на подальшій модернізації рекреаційної інфраструктури, цифровізації послуг, розвитку маркетингу та розширення партнерства з туристичними агентствами.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ У ТОВ «ARDEN PALACE»

3.1 Проблеми та виклики з реалізації рекреаційних послуг, що стоять перед підприємством ТОВ «ARDEN PALACE»

Рекреаційна діяльність, як складова сфери послуг, тісно пов'язана з динамікою економічних, соціальних, політичних і безпекових процесів у державі. Підприємства, які спеціалізуються на наданні рекреаційних послуг, зокрема ТОВ «ARDEN PALACE», зіштовхуються з рядом проблем та викликів, що обмежують їхню ефективність, конкурентоспроможність і сталість функціонування. Незважаючи на перспективи розвитку та наявність конкурентних переваг, «ARDEN PALACE» змушене адаптуватися до складного ринкового середовища, змін у поведінці споживачів, а також зовнішніх загроз, зумовлених загальнонаціональною ситуацією.

Однією з ключових проблем, з якою стикається підприємство, є нестабільна економічна ситуація в країні, що напряму впливає на купівельну спроможність споживачів. Для багатьох громадян витрати на рекреаційні послуги, зокрема санаторно-курортне оздоровлення, є несуттєвими або відкладеними на другий план. Це знижує рівень попиту, особливо в низький сезон, і вимагає гнучкої системи ціноутворення, впровадження знижок, акцій і спеціальних пропозицій.

Наступною важливою проблемою є сезонність надання рекреаційних послуг, яка характерна для більшості підприємств галузі. У ТОВ «ARDEN PALACE» активність клієнтів значно зростає у весняно-літній період, тоді як у осінньо-зимові місяці попит знижується. Така диспропорція у завантаженості номерного фонду та медико-оздоровчого персоналу знижує ефективність використання ресурсів і призводить до нерівномірного надходження доходів [20].

Вагомою проблемою є також кадрове забезпечення підприємства. Високий рівень плинності кадрів у сфері рекреаційних послуг, складність у залученні кваліфікованих медичних працівників, а також нестача персоналу у вузькоспеціалізованих напрямках (фізіотерапія, дієтологія, реабілітація) створюють загрозу зниження рівня сервісу. Крім того, не всі працівники мають необхідні навички для роботи з сучасним обладнанням та цифровими інструментами обслуговування клієнтів.

За допомогою таблиці 3.1 наочно представимо розглянуті основні внутрішні проблеми.

Таблиця 3.1 - Основні внутрішні проблеми ТОВ «ARDEN PALACE»

№	Проблема	Суть проблеми	Наслідки для підприємства
1	Нерівномірне завантаження протягом року	Виражена сезонність відвідуваності	Нестабільність доходів, простої в низький сезон
2	Кадровий дефіцит	Нестача медичних кадрів і фахівців з реабілітації	Падіння якості сервісу, навантаження на персонал
3	Обмежене фінансування	Відсутність доступу до вигідних кредитів та інвесторів	Уповільнення модернізації, ризику збитковості

Важливою зовнішньою загрозою, що суттєво впливає на діяльність ТОВ «ARDEN PALACE», є воєнна агресія Російської Федерації проти України, що змушує підприємство постійно реагувати на безпекові виклики, зміни логістичних маршрутів, скасування бронювань, а також на загальну невизначеність на ринку. Підвищення вартості енергоносіїв, перебої з електро- та водопостачанням також негативно позначаються на стабільності роботи підприємства.

Ще одним викликом залишається низький рівень державної підтримки рекреаційної галузі. Після припинення дії національних програм розвитку туризму та курортів підприємства залишилися сам на сам з ринком. Відсутність податкових пільг, механізмів співфінансування чи грантових програм для оновлення інфраструктури обмежує потенціал розвитку таких об'єктів, як

«ARDEN PALACE», що працюють у важливому сегменті оздоровлення населення.

Не менш важливим є й виклик адаптації до сучасних цифрових технологій. Частина споживачів уже очікує онлайн-букінг, електронну медичну карту, персоналізовані рекомендації щодо процедур. Підприємству необхідно інвестувати в цифровізацію сервісів, що потребує як технічного оснащення, так і навчання персоналу.

Основні зовнішні виклики з якими стикається підприємство розглянемо в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 - Зовнішні виклики для ТОВ «ARDEN PALACE»

№	Чинник	Характер впливу	Потенційна реакція підприємства
1	Економічна нестабільність	Зменшення платоспроможності населення	Гнучке ціноутворення, введення акцій
2	Військові дії	Нестабільність, скасування бронювання, перебої в логістиці	Регіональний маркетинг, антикризовий план
3	Зростання енергоносіїв	Підвищення витрат на утримання об'єкта	Енергоефективні заходи, інвестиції в автономність
4	Відсутність державної підтримки	Брак стимулів для розвитку	Участь у міжнародних та регіональних програмах

Таким чином, ТОВ «ARDEN PALACE» стикається з комплексом проблем як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Успішне подолання цих викликів можливе за умови комплексного стратегічного підходу: поєднання внутрішніх реформ з активним пошуком партнерств, впровадженням інновацій та диверсифікацією послуг. Важливу роль у цьому процесі повинна відігравати і державна політика, орієнтована на підтримку та стимулювання розвитку рекреаційної галузі як соціально значущого елементу національної економіки.

3.2 Вдосконалення підходів до організації та надання рекреаційних послуг ТОВ «ARDEN PALACE»

У сучасних умовах нестабільного ринку, зростання конкурентного тиску та зміни споживчих пріоритетів рекреаційним підприємствам необхідно не лише підтримувати стабільність діяльності, а й постійно вдосконалювати підходи до організації та надання послуг. Для ТОВ «ARDEN PALACE», яке функціонує у сфері оздоровчо-рекреаційного обслуговування, впровадження інноваційних підходів є стратегічним завданням, що сприятиме підвищенню якості обслуговування, розширенню клієнтської бази та покращенню фінансових результатів.

Одним з інноваційних напрямом є розробка та реалізація нових форматів рекреаційних програм. У сучасних умовах зростає попит на короткотривалі формати відпочинку, так звані «вікенд-тури», спеціалізовані оздоровчі програми (антистресові, детокс, реабілітаційні після хвороб), а також тури для сімей із дітьми, літніх людей або осіб з особливими потребами. ТОВ «ARDEN PALACE» має всі передумови для розвитку таких напрямів за рахунок адаптації інфраструктури та залучення фахівців різного профілю (психологи, дієтологи, реабілітологи, арт-терапевти тощо).

У відповідь на потребу сучасного споживача у швидкому, ефективному та доступному відпочинку ТОВ «ARDEN PALACE» пропонує нову короткотривалу рекреаційну програму, орієнтовану на мешканців міст, людей із високим темпом життя, працівників офісів, а також осіб, які прагнуть перезавантаження без тривалого відриву від роботи.

Нова рекреаційна програма «Відновлення за 3 дні» тривалістю 3 дні / 2 ночі, цільовою аудиторією будуть активні працюючі особи 25-55 років, молоді батьки, мікрогрупи, що прагнуть зняття стресу, попередження вигорання або оздоровлення після перенапруги

Дана програма буде доступна цілий рік з акцентом на міжсезоння.

Метою програми буде оперативне зниження рівня стресу, відновлення енергії, поліпшення самопочуття за короткий термін за допомогою поєднання природних факторів курорту, сучасних оздоровчих технологій та психологічного комфорту.

За допомогою таблиці 3.3 розглянемо наповненість рекреаційної програми «Відновлення за 3 дні».

Таблиця 3.3 - Наповненість рекреаційної програми «Відновлення за 3 дні»

Період	Послуги
День 1 – День релаксації та адаптації	Заїзд до 12:00, поселення, привітальний фітонапій Медичний огляд: короткий опитувальник, базові показники (АТ, пульс, насичення киснем) Релакс-процедура: аромакупіль з травами Поділля + хромотерапія Прогулянка «Дихання Товтр»: пішохідна екскурсія стежками парку Вечеря за детокс-меню, консультація дієтолога
День 2 – День активного відновлення	Зарядка з елементами стретчингу та дихальної гімнастики на відкритому повітрі Гідропроцедури: підводний душ-масаж + контрастний душ Групове заняття з арт-терапії або йоги Індивідуальна релакс-сесія в інфрачервоній сауні Вечірній майстер-клас «Заспокійливі чаї та ритуали сну» Жива музика у лаунж-зоні з фіточаєм
День 3 – День ресурсного завершення	Ранкове медитативне дихання в залі соляної терапії Озонована ванна або молочна ванна з екстрактами рослин Прогулянка «Тиша Поділля»: самостійна тиха прогулянка із завданнями для саморефлексії Пакування, виселення Завершальний ланч з енергетичним супом та вітамінним десертом Рекомендації фахівця щодо підтримки ефекту в домашніх умовах

Вартість пакету буде залежити від вартості проживання, харчування та включених до пакету процедур. Також, планується пропозиція знижки для пар та груп від 3 осіб – 10%.

При використанні даного пакету рекреаційних послуг у користувачів очікується зниження втоми та психологічного напруження, нормалізація сну, покращення настрою, легкість у тілі, зростання лояльності клієнта та ймовірність повторного візиту

Просування даної програми пропонуємо за рахунок таргетована реклама в Instagram/Facebook із гаслом «Подаруй собі 72 години відновлення». Розсилка планується через туристичні агентства та туристичних операторів партнерів, партнерські клініки, фітнес-клуби.

Програма «Відновлення за 3 дні» дозволяє ТОВ «ARDEN PALACE» ефективно використовувати ресурсну базу навіть у періоди низької заповнюваності, формує новий сегмент цільової аудиторії та сприяє стабілізації фінансових показників. Це приклад якісного позиціонування короткотривалого відпочинку як життєвої потреби сучасної людини.

У відповідь на виклики сезонності ТОВ «ARDEN PALACE» доцільно впроваджувати гнучку систему цін та стимулювання попиту в міжсезоння. Це може бути реалізовано через акційні пропозиції, «гарячі» тури, програми лояльності, бонуси для постійних клієнтів та організацію корпоративного обслуговування у низький сезон.

У міжсезонний період пропонуємо створити додаткові пакети оздоровчих програм, які будуть цінні для клієнтів, мотивуючи їх обирати відпочинок саме в цей час. Це будуть нові промоційні пакети:

– Пакет «Осіннє оздоровлення» – 5 днів проживання з базовими процедурами, масажем, консультацією лікаря та сніданком за спеціальною ціною.

– Пакет «Зимовий релакс» – пакет із саунами, бальнеотерапією, трав'яними чаями та вечірніми майстер-класами зі знижкою до 30%.

Такий підхід дозволяє забезпечити рівномірніше завантаження об'єкта протягом року та стабілізувати грошові потоки.

Ще одним перспективним напрямом є розширення партнерських зв'язків. Співпраця з турагентствами, страховими компаніями, медичними установами,

спортивними організаціями дозволить розширити канали просування та розробити спільні продукти. Наприклад, створення страхових програм, які включають оздоровлення в «ARDEN PALACE», або оздоровчі пакети у рамках спортивних зборів чи відновлювальних програм після травм.

Таким чином, впровадження нових підходів у діяльності ТОВ «ARDEN PALACE» має відбуватися комплексно – шляхом диверсифікації продуктів, зміцнення партнерських мереж та забезпечення гнучкості до зовнішніх умов. Реалізація зазначених ініціатив сприятиме не лише утриманню конкурентних позицій на ринку, а й сталому розвитку підприємства в умовах нових соціально-економічних реалій.

Таблиця 3.4 - Рекомендовані пропозиції щодо покращення діяльності ТОВ «ARDEN PALACE» за рахунок запропонованих заходів

№ з/п	Назва заходу	Зміст заходу	Очікуваний результат
1	Запровадження короткострокових програм: рекреаційна програма «Відновлення за 3 дні»	Метою програми буде оперативне зниження рівня стресу, відновлення енергії, поліпшення самопочуття за короткий термін за допомогою поєднання природних факторів курорту, сучасних оздоровчих технологій та психологічного комфорту	ефективно використовувати ресурсну базу навіть у періоди низької заповнюваності, формує новий сегмент цільової аудиторії та сприяє стабілізації фінансових показників.
2	Запровадження рекреаційно-оздоровчих програм у міжсезонний період: Пакет «Осіннє оздоровлення»	5 днів проживання з базовими процедурами, масажем, консультацією лікаря та сніданком за спеціальною ціною	дозволяє забезпечити рівномірніше завантаження об'єкта протягом року та стабілізувати грошові потоки
3	Пакет «Зимовий релакс»	пакет із саунами, бальнеотерапією, трав'яними чаями та вечірніми майстер-класами зі знижкою до 30%.	

ВИСНОВКИ

У ході дослідження було виявлено, що рекреаційна сфера є однією з ключових складових сучасної туристичної індустрії, яка не лише виконує функцію оздоровлення та відновлення, але й відіграє важливу соціально-економічну роль у розвитку регіонів. В умовах зростання потреб у якісному, доступному та безпечному відпочинку рекреаційні послуги набувають особливої значущості, особливо в післякризовий період.

На основі аналізу теоретичних джерел сформовано системне уявлення про суть рекреаційних послуг, їх класифікацію, функції та правове забезпечення. Було визначено, що рекреаційні послуги охоплюють оздоровчі, культурно-дозвіллієві, спортивні, пізнавальні та інші напрямки, а ефективна організація їх надання вимагає міжгалузевого підходу й врахування локальних ресурсних особливостей.

Дослідження практичного аспекту діяльності ТОВ «ARDEN PALACE» показало, що підприємство має значний потенціал для розвитку завдяки вигідному розташуванню в екологічно сприятливому регіоні, наявності лікувально-оздоровчої інфраструктури, професійного медичного персоналу та широкого спектра послуг. Комплекс реалізує послуги в таких напрямках: санаторно-курортне оздоровлення, медична реабілітація, культурно-пізнавальні програми, спортивно-оздоровчі активності, готельно-ресторанне обслуговування.

Аналіз фінансово-економічних показників ТОВ «ARDEN PALACE» за 2022-2024 роки засвідчив динамічне зростання доходів і валового прибутку, що свідчить про ефективне реагування на потреби споживачів. Водночас компанія продовжує працювати зі збитками, спричиненими високими фінансовими витратами, зокрема іншими витратами, які не покриваються доходами від операційної діяльності. Це вказує на потребу в фінансовій реструктуризації, скороченні непродуктивних витрат та підвищенні ефективності управління.

Особливу увагу в роботі було приділено аналізу проблем і викликів, з якими стикається підприємство. До основних чинників, що стримують розвиток, належать: виражена сезонність, кадровий дефіцит, нестабільна економічна ситуація, вплив воєнних дій, низький рівень державної підтримки та потреба у цифровізації послуг. У результаті проведеного аналізу встановлено, що при наявності потужних внутрішніх ресурсів та конкурентних переваг підприємство має потенціал для реалізації стратегій зростання.

Серед рекомендованих напрямів розвитку запропоновано:

- розробку короткострокових програм рекреаційного відпочинку («Відновлення за 3 дні»);
- впровадження гнучкої цінової політики й антикризових пакетів для стимулювання попиту в міжсезоння – запровадження програми «Осіньне оздоровлення» та Пакет «Зимовий релакс»
- партнерство з туристичними агентствами та медичними закладами для залучення нових сегментів клієнтів.

У підсумку, можна констатувати, що ТОВ «ARDEN PALACE» є прикладом рекреаційного підприємства, здатного адаптуватися до сучасних викликів за рахунок гнучкості, інновацій та орієнтації на потреби клієнта. Подальший розвиток вимагає стратегічного планування, інституційної підтримки з боку держави та зміцнення власного організаційного і ресурсного потенціалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України : навч. посіб. – К. : Альтерпрес, 2001. 384 с.
2. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. № 213/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>
3. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій». URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=92480
4. Державна служба статистики України. Статистичні щорічники за 2019-2023 роки. URL: <https://ukrstat.gov.ua>
5. Закон України «Про курорти» від 5 жовтня 2000 р. № 2026-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14>
6. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
7. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16 червня 1992 р. № 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>
8. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95-ВР (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
9. Звіт Міністерства економіки України про стан туристичної галузі, 2023 р. URL: <https://me.gov.ua>
10. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
11. Іванов С. В. «Ринок рекреаційних послуг в Україні: сучасні тенденції та виклики». Економіка і суспільство, № 22, 2020. С. 114-119.
12. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
13. Любіцева О. О. Географія туризму України : навч. посіб. К. : Альтерпрес, 2008. 376 с.

14. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Турчин Я. Б. Міжнародний туризм і сфера послуг : навч. посіб. Львів : «Магнолія 2006», 2008. 408 с.
15. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Мальський О.М. Рекреаційна географія. Львів: «Центр Європи», 2011. 304 с.
16. МИКОЛЮК О. А. Сутність та значення рекреаційної послуги в умовах розвитку готельно-ресторанного господарства. Вісник Хмельницького національного університету 2017, № 2, Том 2. С 268-270
https://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/pdfbase/2017/2017_2_2/jrm/pdf/57.pdf
- 1.1
17. Микуляк О.І. Рекреаційна діяльність: менеджмент і маркетинг. Івано-Франківськ: ПНУ, 2017.
18. Наталія ФОМЕНКО Організація рекреаційних послуг в санаторно-курортних установах. URL: <https://kgip.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/73/2020/02/493.pdf>
19. Науменко Г. П. Рекреаційне природокористування : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2011. 288 с.
20. Офіційний сайт ТОВ «ARDEN PALACE». URL: <https://arden-palace.com>
21. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру туристичних ресурсів» від 15 березня 2006 р. № 295. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/295-2006-п>
22. Степаненко Б.І. Рекреаційна справа: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2014. 272 с.
23. Ткаченко Т. І. Економіка туризму : підручник. К. : КНТЕУ, 2006. 408 с.
24. Фінансово звітність ТОВ «ARDEN PALACE». URL: https://clarity-project.info/edr/38087507/yearly-finances#google_vignette
25. SWOT-аналіз туристичної сфери України / Аналітична записка ГО «Центр розвитку туризму», 2023.

26. UNWTO. Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework 2008. United Nations.